

morda že pozabi, ali pa knjižničarja noče nadlegovati. Toda tudi ako prečita knjige jedenkrat, to še ni dovolj, ker vsaka boljša knjiga se mora prečitati večkrat, da ima človek kaj koristi od nje.

Letnina 2 gl. nikakor ni tolika, da bi se ne mogla pritrpati pri najmanjši plači, zlasti, ker se vpisuje lahko do konca rož-

nika, torej šest polnih mesecev. Želeti je pač, da število matičarjev-učiteljev kaj naraste v tem letu. Kesal se ne bode nihče za denar, ker se nam obetajo jako lepe knjige. Večje važnosti bodo letošnje knjige tudi zato, ker bode izšla prva knjiga zgodovine slovenske zemlje.

Napredek velja!

F. Jaklič.

Nekaj mislij o pokončni pisavi.

Pokončna pisava je v sedanjem času vprašanje, radi katerega je bilo že mnogo prepira. Tu so nasprotniki in zagovorniki. Oglejmo si jih natančneje. Med nasprotniki najdemo ljudi, ki sicer presojaajo o nji, vendar je ne marajo; so pa tudi taki, ki jo obsojajo samo radi tega, ker je nova ali ker jim nasprotuje razvijena roka pri prvih površnih poskusih. Proti temu imamo pripomoček! Po besedah sv. pisma je namreč dovoljeno strogo kaznovati tako upornost: „Ako te draži desnica, tedaj jo odsekaj!“ — Kaj pa potem? Potem naj se piše z levico. Saj se dobijo ljudje, ki znajo tacega. — Oglejmo si zagovornike. Tu dobimo za novosti vnete reformatorje, ki so navdušeni za pokončno pisavo, s tem kazoč,

kako se zanimajo za nove prikazni na pedagoškem polju. To zanimanje v resnici znači vrlega pedagoga. Vera sama pa ne zadostuje! Ne pozabite tudi pretehtovati in kritikovati! — Pojdimo sedaj k preiskovalcem in prehteovalcem. Te ne omaja vsaka sapa. „Ne zavržejo pa nove stvari samo radi tega, ker je nova; ker vedó, da je bila tudi vsaka dobra starina nekdaj nova“. Ti ne gledajo pokončne pisave z dogmatično desko pred očmi. Skozi očala znanosti vidijo jasno podobo. — Naša roka, ne otrokova je za staro (!) pokončno pisavo preokorna. Naj le nekaj rodov „pokončno“ piše! Potem bodo z glavo majali nad našo trdovratnostjo. — Znanstvena kritika se je že izrekla za pokončno pisavo ter jo priznala. (Schl. Sch.)

Književnost.

Odobrena učna knjiga. Vrhovca Ivana »Zgodovinske povesti za meščanske šole, I. del, založili Blaznikovi dediči v Ljubljani 1892, cena 50 kr.« je visoko ministerstvo odobrilo za rabo na slovenskih meščanskih šolah. (Min. razpis od 5. vinotoka 1892, št. 19086).

Katoliška Bukvarna v Ljubljani je založila knjižico:

„**Kršćanski nauk za prvence**“. (Prvo in drugo šolsko leto.) Sestavil Simon Zupan, katehet. Peti natisek. Ker je ta katekizem od škofijstva in ministerstva potrjen za ljudske šole na Kranjskem, ga morejo čč. gg. voroučiteljji rabiti s pridom v prvem in drugem razredu ljudskih šol. Vozan eksemplar te knjižice velja samo 10 kr.

Nova učila iz zaloge Karla Janskega v Taboru na Češkem. Znana tvrdka je v zalaganji učil jako delavna. Vsako leto spravi kaj novega na svetlo. Za naše potrebe se posebno priporočajo različne stenske table in sicer: 1. Ker većinoma predstavljajo po jeden sam predmet; 2. ker so dosti velike (64×90cm); 3. ker so barvano tiskane in predstavljajo živali jako karakteristično; 4. ker so na takem popirji, da jih ni treba na platno pripenjati; 5. ker se smejo z gobo in vodo čistiti; 6. ker je cena v primeri z drugimi sličnimi izdelki jako nizka. Pet tabel skupaj, katere se morejo povoljno izbrati, stoji 2 gl. 50 kr., posamezna tabla 60 kr. Ravnokar je izšel teh tabel 15. »sešit« in sicer: 71. Kit. 72. Morski volk. 73. Damjak. 74. Beli medved. 75. Gorila. Sedemdeset že

prej izdanih tabel smo omenili v vllanskem letniku »U. T.« str. 377.

Jako lepe in priporočljive so tudi stenske table

za nazorni nauk (68×94cm), Od teh je ravnokar izšel 4. sešitek. Cena za 5 tabel 3 gld., za posamezno tablo 70 kr.

Do sedaj so izšle nastopne table:

	Pomlad	Poletje	Jesen	Zima	Promet, roko- delstvo
Sešitek 1.	1. Travnik. Málin. Cvetoe drevo.	2. Polje. Žetev. Kopenje. Škrjanec. Hrček.	3. Travnik. Ovčar. Krave. Ve- ter. Málin na veter. Papirnat zrnaj. Ladija.	4. Travnik. Málin. Sani. Snežen mož.	5. Promet. Popotniki. Gostil- nica. Pošta. Že- leznica. Parobrod.
* 2.	6. Vrt in polje. Vrtnar. Oranje. Sejanje. Vlačenje.	7. Polje. Žetev. Nevihla.	8. Gozd. Lovec. Drvarji. Go- zdárska hiša. Žolna. Veverica.	9. Kmetški dvor. Mlatenje. Kure- tina.	10. Kovačnica. Rudokopi.
* 3.	11. Travnik. Košnja. Štoklje. Krt.	12. Gozd. Borovnice. Bu- kev. Studenec. Belouška.	13. Vinograd. Življenje na reki. Ribiči.	14. Božični trg.	15. Zidarji. Tesarji. Opekarna.
* 4.	16. Vas. Ulice. Pokopa- lišče.	17. Vrt. Črešnja.	18. Polje in sadni vrt. Spravljanje krom- pirja. Ptice selike odleté.	16. Soba. Družina.	20. Pekár. Me- sár.

Iskrice. Zbirka pesmij in povestij. Spisal in slovenske mladini poklonil Janko Leban, nadučitelj. III. zvezek. V Gorici. Založil in tiskal Ant. M. Obizzi. 1892. Str. 76. Cena 25 kr., po pošti 28 kr. — V ogovoru na »preljubo mladost« pravi pisatelj, da je v tej knjuzici oblika spisom povsem »predelana in opiljena in v pesmi »Posvečenje« poje:

»Ko pisal sem povesti té
In pesmi pel srebrnočiste,
Tedaj so kapale solzé
Prevroče mi na »Iskrice« liste!»

Žal, da ne morem pritrditi samohvali pisateljevi, da so spisi »opiljeni« in pesmi »srebrnočiste«. Reči moram, da so oni spisi, ki so bili že natisnjeni, dokaj boljši kakor novi. »Mladost« ne znači istega kakor mladina. Zato mora stati v ogovoru preljuba mladina namesto »preljuba mladost«.

Str. 9. »Trošan in Uroš«. Spis ima premalo življenja in pisava je presuhoparna. »Trošan pa svojih nalog še ni bil ovršil«. Pisatelj zamenjuje tukaj glagol ovršiti z izvršiti. Ovršiti pomeni žito na kup zdrgniti, da ima vrh ali v obče vrh narediti; »izvršiti« pomeni izdelati, izgotoviti. Pravilen pridevnik od samostalnika laž je lažnjiv; torej je »ležnivih« napačno. Izraz »gorjansko neveden« je prerobot. »Par« knjig, »par« pol itd., »par« ni slovenska beseda in dasi jo rabi ljudstvo, rabiti je ne smemo v knjigah, zlasti ne mladenških. »Kader« prav kadar. »Da bi na njej širila obleko«. »Širila« tolmači pisatelj sam »gladila«. Meni se tolmačenje ne zdi prav.

Ako misli pisatelj, da je »širila« z likalnikom, naj bi bil tolmačil širila-likala; sicer se obleka ravna ali poravna. Izraz »lepenka« bi bilo treba pojasniti. Str. 14. Da sta ložje prenašala svoje nadloge na mestu »prenašala nadloge svoje«. Str. 24. Menih na mestu »minih«. Str. 25. »Brivec«. Pisatelj samo junaku povešti privošč pridevek »brivec«, vsi drugi jednaki obrtniki so mu »brijači«. »Par mladičev«, kdor čita to, misli si vsak »par« mladih živalij in niti sanja se mu ne, da mora »mladič« značiti tokaj, kar znači nemški »Lehrjunge«. Tako označevanje je izvestno napačno. »Premuhast«, »malce muhast«, »nevelike« dolžnosti, »kolovratil« od mesta do mesta, »lenobo pasel«, »en (ein) hip«, »nakazani možiceel« (zdravnik) so posebni izrazi pisateljevi. Dandanes pišemo ugajati, všeč biti ali prijati na mestu »dopadati«. Str. 46. Nori Matej. Ali bi ne bilo lepše blazni Matej, kar pomeni pač isto. Str. 48. »Drobne povesti«. Deček ne »veka«, vekajo otroci. »Jasmin« je veliki večni mladine neznana rastlina. »Ker mu je Desimir dal cebado«. Ali ni to ganljivo«. »Ti si brez vzroka cebnil psa«. Čudim se, da pisatelj ni zapisal: »Ti si brez vzroka cebnu psa«. »Redarstvenik«, bolje je redar. »Zblekniti« ni posebno lepa beseda in zamenj se prav lahko z drugo. Imena »Trošan«, »Uroš«, »Dušan«, »Žarko«, »Desimir«, »Leptotica« itd. so preveč poetična. Koliko slovenskih otrok pa ima taka imena? Ali je zavrgel pisatelj vsa koledarska in ljudska imena? Vrednosti povesti ne povečujejo taka imena prav nič. »Forintov«, »bo-

teljka«, »roba«, »parkrat«, »bajerček« se ne smejo udomaćiti v slovenskih knjigah. V zadnji pesmi poje:

»Srce prej veselo,
Bolno mi je zdaj.«

Pisatelj in pesnik skoraj umrje, kajti srčne boleznj so smrtonosne.

»O bodi pozdravljen,
Ti bajerček moj!«

Iz naših očí »strele švigajo« je »malce« prehuda podoba. Vrh tega je še nekaj tiskovnih napak. Pisatelj ima še nekoliko iztisov »Iskrice« I. zvezek na prodaj po 10 kr. II. zvezek prodaja R. Milic po 15 kr. oziroma 17 kr. *Francišek Jakič.*

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Odlikovanje preč. kanonika in profesorja Jožefa Marna Konec.) Drugi nauk, ki sem ga priporočal svojim nekdanjim učencem v cerkvi in v šoli, in bi ga rad tudi Vam danes za slovo živo priporočil, je pa — kateri? To je vzgled na božjega dijaka, na dvanajstletnega Jezusa — Malo je v sv. pismu o mladosti našega božjega Zveličarja, ali to, kar je, zadostuje za Vas vse v dobi, v kateri se v srednjih šolah poučujete in vzgojujete. Šel je dvanajstletni mladenič Jezus s svojimi stariši v Jeruzalem na praznike in še po njih ondi ostal. Glejte, to je Vaša prva dolžnost: Služiti Bogu v njegovi sveti katoliški cerkvi. »Initium sapientiae timor Domini!« — Šel je s stariši in bil jim pokoren. Čujte! To je Vaša druga dolžnost: Starišem skazovati spoštovanje, ljubezen in pokorščino. — Bil je med učenci — »in medio doctorum«, — katere je izpraševal in jim odgovarjal tako, da so se vsi čudili njegovi razumnosti in njegovim odgovorom. To Vaša tretja dolžnost: Skazovati svojim učiteljem, profesorjem spoštovanje, ljubezen, pokorščino, kajti so Vaših starišev namestniki. — Rastel je v letih, v starosti (aetate), tako tudi v modrosti (sapientia) in milosti (gratia) pri Bogu in ljudeh. V tem, glejte, je vsa Vaša naloga v dobi gimnazijski. — Skrbite najprej za telesno zdravje. V telesu zdravem duša zdrava, — to na svetu je sreča prava. Skrbite še bolj za dušo! Kdaj pa je duša zdrava? Kadar je zdrava v glavi in zdrava na sre, kadar ima bister um pa blago voljo. Glejte svojega vzornika! Rastel je v modrosti. Tako — oj, da bi rasli tudi Vi vsi v potrebnih, koristnih in prijetnih vedah in umetnijah! Rastel je v milosti. Oj, da bi rasli tudi Vi vsi v kreposti, v svetih čednostih — soglasno z učenostjo! In to pred Bogom, ker drugače bi bilo Vaše napredovanje hinavsko, in pred hinavščino sem vsikdar svaril svoje učence, ter »Istinič-Resnicki« marsikaj pisal v ta namen. Pa tudi pred ljudmi naj sveti Vaša luč, da boste tako na čast ustavu, na čast gimnaziji, na kateri se učite in vadite. Cvetica, katera lepša sama sebe, lepša tudi vrt, na katerem raste.

Tako bi rad, da bi rasli tudi Vi vzajemno v modrosti in milosti ter napredovali v lepem soglasji in potem boste srečni za čas in za večnost. Te sreče Vam iz sreča želim. In ko bi Vas v tem kateri pre-

zirali ali obrekovali, tolažite se, kakor sem se jaz tolažil, z reko nekdanjega klasika: »Conscia mens recti fama mendacia ridet. Justum ac propositi tenacem virum — impavidum ferient ruinae«. Kdor je »justus« ven in ven, ta je potem lahko tudi »propositi tenax«; njemu se ni treba bati, ko bi se tudi svet podiral. A prav zato, ker so danes tako redki, da bi bili v vseh rečeh vselej in povsod »justi«; just do Boga, do sebe, do svoje duše, do bližnjega, do vrstnikov, prednikov in podložnikov, zato jih je toliko, ki se le po vetru obračajo, ki omahujejo in obupujejo, kadar pritisnejo reve in nadloge. Da se Vam kdaj kaj takega ne prigodi, napredujte soglasno v modrosti in milosti po svojem božjem vzorniku, da boste srečni naposled časno in večno. In te sreče Vam želim iz dna svojega sreca in za slovo, in v ta namen blagoslovi Vas Bog Oče, Sin in sveti Duh! Z Bogom!«

Prisrčne te besede iz ust v šoli in vzgoji osivelega slavljence so napravile nenavaden utis na vse navzočne in še posebej na šolsko mladino.

Potem zapojó peveci v slovo še prav v ta namen od g. A. Foerster-ja prirejeno skladbo: »Vi zapustiti hočete nas zdaj...« In ko se je završila pesem z milim »z Bogom«, postovil se je slavljence od svojih tovarišev in slavnostnih gostov ter v njihovem spremstvu ostavlil dvorano. In ko je odhajajoč stopil med svoje ljubljene dijake, tedaj pa so mlada, vneta grla vzkipele v gromoviti »živio«, da je glasno odmevalo po vsem gimnazijskem poslopju. Bil je to pač glasen znak ljubezni in spoštovanja do dičnega učitelja.

Tako lepih in vzvišenih slavnostij — smelo trdimo — se po šolskih dvorinah malo obhaja. Ta pa, ki smo jo tu v kroniki šolstva na Slovenskem zapisali, bode tudi izvesno ostala ne samo udeležencem v trajnem prijetnem spominu, marveč nekdanji učenci slavljencevi bodo, beroč le-te vrstice, obnavljali v svojih sreih čut hvadežnosti in prijetnih spominov možu, ki jim je skozi 35 let zasajal v srce verske resnice, jim utrjeval katoliško zvesto, pa tudi budil vsikdar ljubezen do domovine in mile besede slovenske. Pokojni vladika Anton Martin Slomšek je vzgajal ljudstvo slovensko po načelu: Pustite Slovencem dve reči, ki ste jim dragi, kakor